

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОК 29 Аналітична філософія та філософія науки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Шаkun Н.В., завідувач кафедри к.філос.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Шаkun Н.В.

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	4 рік навчання / 8 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач	Шаkun Наталія Валеріївна, зав. кафедри філософії і суспільних наук, к.філос.н., доцент
Профайл викладача	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-shakun-n/
Контакти викладача	shakunn@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Дисципліна «Аналітична філософія та філософія науки» є обов'язковим й важливим компонентом підготовки здобувачів за спеціальністю 033 «Філософія», ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», що відображено у її програмному змісті.

Об'єктом вивчення дисципліни «Аналітична філософія та філософія науки» є філософське осмислення мови, мислення, наукового знання та раціональних процедур аналізу реальності в контексті сучасної аналітичної традиції.

Предметом дисципліни є основні концепції, методи та проблеми аналітичної філософії і філософії науки, зокрема логіко-лінгвістичний аналіз, проблеми наукового пізнання, структури наукових теорій, критерії науковості, раціональності та істини, а також методологія аналізу суспільно-політичних процесів.

Курс складається із трьох модулів: «Аналітична філософія: ретроспектива, сучасність та перспективи розвитку», «Наука як предмет філософської рефлексії» та «Структура, методи науки та її розвиток як соціального інституту».

3. Мета та завдання курсу. Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння аналітичної філософії та філософії науки, оволодіння методами логічного, концептуального й критичного аналізу наукових і суспільно-політичних проблем, а також розвиток навичок застосування аналітичних інструментів у професійній діяльності філософа-аналітика.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розкрити основні етапи становлення та розвитку аналітичної філософії і філософії науки;
- ознайомити здобувачів з ключовими поняттями, проблемами та представниками аналітичної філософської традиції;
- проаналізувати методи логічного та лінгвістичного аналізу як інструменти філософського дослідження;
- сформувати уявлення про структуру наукового знання, наукові теорії та критерії науковості;
- розвинути навички критичного аналізу наукових і суспільно-політичних концепцій з позицій філософії науки;
- сприяти формуванню аналітичного мислення та вмінню застосовувати філософсько-наукові методи для аналізу сучасних соціальних і політичних процесів;

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність до міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.

СК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

СК13. Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

СК14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

4. Результати навчання.

Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН7. Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.

ПРН11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

ПРН13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

Після засвоєння дисципліни здобувач ЗВО має **знати**:

- основні напрями, етапи становлення та ключові ідеї аналітичної філософії й філософії науки;
- фундаментальні концепції та категоріальний апарат аналітичної філософії (аналіз мови, значення, істина, раціональність, аргументація тощо);
- провідні теорії філософії науки щодо структури наукового знання, методів науки, критеріїв науковості та демаркації;
- погляди провідних мислителів аналітичної традиції (Г. Фреге, Б. Рассел, Л. Вітгенштейн, К. Поппер, Т. Кун, І. Лакатош та ін.);
- особливості розвитку науки як соціального інституту та її етичні, аксіологічні й соціокультурні виміри;
- специфіку методології соціально-гуманітарних наук у контексті філософії науки.

вміти:

- здійснювати логічний, концептуальний та мовний аналіз філософських і наукових текстів;
- критично оцінювати наукові теорії, аргументи та методологічні підходи з позицій аналітичної філософії і філософії науки;
- застосовувати інструменти аналітичного мислення для аналізу сучасних суспільно-політичних процесів;
- формулювати та аргументовано відстоювати власну позицію у філософських і наукових дискусіях;
- інтерпретувати наукові та соціально-гуманітарні проблеми з урахуванням історичного, культурного й ціннісного контексту;
- використовувати здобуті знання у навчальній, дослідницькій та аналітичній діяльності.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Інформаційно-аналітична діяльність», «Аналітика сучасних суспільно-політичних процесів», «Сучасна світова філософія», «Політична філософія».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	28
Семінарські (практичні) заняття	22
Самостійна робота	100
Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів (годин)	5 (150 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовний модуль 1. Аналітична філософія: ретроспектива, сучасність та перспективи розвитку

Тема 1. Витоки аналітичної філософії у працях Г. Фреге та Б. Рассела

Поняття аналізу в європейській філософії (Аристотель, Платон, М. Екхарт, Парацельс, Р. Декарт, Дж. С. Мілль як предтеча аналітичної філософії. Становлення аналітичної філософії в ідеях Г.Фреге. Різниця між смислом та значенням. Цілісне висловлювання як елемент аналізу. Семантичні функції імен.

Парадокси та теорія типів у філософії Б. Рассела. Відповідність структури світу і логічної

структури мови. Логічний атомізм Б. Рассела. Філософське поняття кореспондентної істини. Теорія дескрипцій Б. Рассела. Епістемологія британського філософа.

Тема 2. Генезис та розвиток аналітичної філософії у позитивізмі

Три стадії інтелектуальної революції в історії людства за О. Контом. Позитивізм як новий напрям філософії та його характерні властивості та представники першої хвилі у XIX ст. (Джон Стюарт Мілль, Герберт Спенсер, Еміль Літтре, П'єр Лаффіт, І. Тен, Ернест Ренан та інші). Друга хвиля розвитку позитивізму (емпіріокритицизм та його найбільш авторитетні представники (Ернст Мах, Ріхард Авенаріус, Анрі Пуанкаре тощо). Очищення науки від «метафізичних понять». Заперечення об'єктивної реальності знань. Принцип «економії мислення».

Члени Віденського гуртка (М. Шлік, Х. Хан, О. Нейрат, Р. Карнап) та розвиток номіналістичного «логічного атомізму» Б. Рассела. Емпірико- феноменалістичний підхід до філософії. Роль логіко-семантичних функцій філософії. Неопозитивізм, у працях представників аналітичної філософії (Віллард Ван Орман Квайн, Карл Поппер, Казімеж Айдукевич, Ян Лукашевич, Тадеуш Котарбінський, Гілберт Райл, Дж. Віздом, П. Строссон, Дж. Остин, М. Блек, Н. Малкольм, Н. Гудмен, А. Пап та ін.). Роль соціокультурних чинників у динаміці науки (Томас Кун, Імре Лакатош, Тулмін, Фейєрабенд та інші).

Тема 3. Аналітична філософія Людвіга Вітгенштейна

Вплив Г. Фреге і Б. Рассела, на філософські погляди Л. Вітгенштейна. Формування концепції значення. Засновник логічного позитивізму. Афоризми Л. Вітгенштейна. Основні ідеї «Логіко-філософського трактату» (1921 р.). Межі мови як межі світу. Головне завдання філософії – терапія свідомості. Сутність і зміст мовної гри та її концептуальний каркас.

«Філософські дослідження» (1953 р.). Ідеї стосовно семантики, логіки, філософії математики, філософії психології, філософії дії та філософії свідомості тощо. Сприйняття мови як рухливу систему контекстів. Значення знака не статично, і сенс йому надає мовна гра — практична ситуація, у якій знак використовується. Значення ідей Л. Вітгенштейна та їх інтерпретація сучасними дослідниками.

Тема 4. Аналіз повсякденної мови в аналітичній філософії

Філософські проблеми як результат особливого підходу до мови. Спадщина Л. Вітгенштейна у дослідженні повсякденної мови. Значення терміну в контексті його вживання. Джордж Мур і концепція реалістичного підходу в філософії в контексті «здорового глузду». Значення базових істин. Опозиція радикальному скептицизму. Критерій істини – простота й очевидність. Роль у філософії фундаментальних фактів. Об'єктивне розуміння етики у філософії Дж. Мура.

Внесок Джона Вісдома у аналіз повсякденної мови. Залежність значення понять від контексту їхнього використання. Праця «філософія і психоаналіз» як початок лінгвістичної терапії. Спроможність положень релігійної мови в інтерпретації Д. Вісдома.

Тема 5. Реабілітація метафізичних проблем в аналітичній філософії

Три моделі філософсько-аналітичної діяльності: терапевтична (Л. Вітгенштейн); картографічна (метафора) (Г. Райл); граматична (П.Ф. Стросон). Структура як предмет філософського аналізу у граматичній. Аналітичне розуміння «множини понять». Основні ідеї праці «Граматика і філософія». Робота П. Стросона «Про референцію» (1950 р.) та спростування теорії дескрипцій Б. Рассела. Особливе трактування категорій «буття», «річ», «особистість». Альфред Джулс Айєр та його внесок у логічний позитивізм та аналітичну філософію. Концепція «удосконаленого реалізму» у праці «Проблема знання» (1956 р.). Емпіричний досвід та проблеми метафізики.

Тема 6. Аналітична епістемологія

Знання речей і знання істин у концепції Б. Рассела. Два типи знання речей та їх характеристика. Розкриття змісту та сутності поняття «універсальї». Стратегії обґрунтування істинності суджень (інтерналізм, когерентні теорії, екстерналізм). Проблема Едмунда Гетсьє: основна ідея. Парадокс Фітча. Основні ідеї епістемології у філософських поглядах Р. Рорті. Праця «Філософія і дзеркало природи» (1979 р.), культурний й історичний контекст мислення. Поняття «практична цінність» та «корисність». Праця «Випадковість, іронія й солідарність» (1989 р.), її головні ідеї. Моральний прогрес та концепцію «іронічного лібералізму».

Змістовний модуль 2. Наука як предмет філософської рефлексії.

Тема 7. Сутність та зміст науки, етапи розвитку

Особливості проблем, що розглядаються філософією. Наука як об'єкт філософського дослідження. Здатність філософії впливати на розвиток науки. Предмет філософії науки. Філософія науки як філософське направлення і як філософська дисципліна. Предмет філософії науки. Мета філософії науки

Соціальні передумови виникнення науки у Стародавній Греції. Гносеологічні передумови виникнення науки у Древній Греції. Розвиток математичних знань у античності закінчився створенням першого зразка наукової теорії – евклідової геометрії, та виникнення математики як самостійної науки

Середньовічна наука. На противагу „реалістам”, які вважали, що загальне (або універсалії) існує реально, номіналісти вважали, що реально існують тільки одиничні речі, а загальне ж – це виключно абстракції розуму або імена, що позначають їх. Внаслідок чого на перший план повинно вийти пізнання речей, даних у досвіді, а не споглядання універсалій. У епоху Відродження стверджується цікавість до пізнання природи. Виникнення експериментально-математичного природознавства

Перша наукова революція (XV—XVII ст.). Виникнення класичного природознавства та формування основних ідеалів та норм дослідження класичної науки. Друга наукова революція пов'язана виникненням дисциплінарно організованої науки (кінець XVIII – поч. XIX ст.).

Тема 8. Філософія науки XIX ст.: генезис та етапи розвитку

Перший етап позитивізму – концепція «позитивної» науки О. Конта. Класифікація наук. Закон трьох стадій розвитку людського інтелекту. Другий етап позитивізму. Конвенціоналізм А. Пуанкаре. Емпіріокритицизм або махізм. Ідеал «чисто описової» науки. Описання як єдина функція науки. Принцип економії мислення Е. Маха і принцип найменшої трати сил Р. Авенаріуса. Неопозитивізм або логічний позитивізм. Вклад у філософську орієнтацію Віденського гуртка. Принцип верифікації як критерій розмежування наукового і ненаукового знання. Сильна і слаба верифікація. Труднощі з верифікуванням математичних положень і законів природи. Визнання математичних положень як тавтологій, які не виключають жодного факту, а тому не сумісні з фактами. Природних законів як правил, які не є ані істинними, ані хибними. Криза неопозитивізму.

Тема 9. Основні підходи та школи в філософії науки XX-XXI ст.

Критичний раціоналізм К. Поппера. Проблема демаркації наукового і ненаукового знання. Принцип фаллібалізму. Принцип фальсифікації. Теорія “трьох світів” К. Поппера. Концепція особистісного знання М. Полані. Подолання хибного ідеалу деперсоніфікації наукового знання. Периферійне (неявне) знання. Теорія наукових революцій Т. Куна. Наука як діяльність наукових співтовариств. Парадигма. Методологія науково-дослідних програм І. Лакатоса. Ідея конкурування науково-дослідницьких програм. Структура науково-дослідницьких програм. Правила позитивної і негативної евристики. Дві стадії розвитку науково-дослідницьких програм. Концепція методологічного плюралізму П. Фейєрабенда. Наука як процес розмноження теорій.

Еволюційна епістемологія С. Тулміна. Проблема мінливості понять. Інтелектуальна ініціатива. «Наукова еліта» як носій наукової раціональності. Тематичний аналіз науки Дж. Холтона. Незалежність тематичної структури наукової діяльності. Поняття тематичної опозиції.

Тема 10. Наука як специфічний тип знання. Наукова картина світу

Сутність наукового знання. Специфічні риси наукового знання. Структура наукового знання. Ідеали і норми наукового пізнання. «Стиль мислення». Філософські засади науки. Мова науки. Функції науки.

Наукова картина світу. Космологічні теорії виникнення та побудови Всесвіту. Еволюція біологічного образу світу. Еволюційне вчення про людину та його філософський аспект: антропологія. Генетика і синтетична теорія еволюції. Філософське розуміння світу: історичний та змістовний аспекти.

Змістовний модуль 3. Структура, методи науки та її розвиток як соціального інституту.

Тема 11. Форми і методи наукового знання

Метод і методологія. Основна функція методу. Метод і теорія. Класифікація методів за ступенем загальності та колу застосування. Емпіричні і теоретичні рівні наукового пізнання.

Співвідношення експерименту і теорії. “Теоретична навантаженість” емпірії і навпаки. Спостереження, вимірювання, експеримент.

Загальнонаукові методи теоретичного рівня пізнання. Абстрагування. Ідеалізація. Уявний (мисленевий) експеримент. Формалізація. Створення «формальної» мови. Мова науки. Дедукція. Індукція. Помилки, які виникають при індуктивних умовиводах.

Загальнонаукові методи, що діють на емпіричному і на теоретичному рівнях пізнання. Аналіз і синтез. Види аналогії. Особливості висновків за аналогією. Моделювання. Основні типи передбачення. Гіпотеза і її роль в розвитку наукового пізнання. Гіпотетико-дедуктивний метод. Методи перевірки і підтвердження гіпотез. Наукова теорія. Основні типи наукових теорій. Структура наукових теорій. Теорія як система законів. Форми законів. Аксиоматичний і гіпотетико-дедуктивний методи побудови теорії. Функції наукової теорії.

Тема 12. Наука як соціальний інститут

Наука як складний соціальний інститут та її вплив на життя людини і суспільства. Процес соціалізації науки. Етапи становлення науки як соціального інституту. Досягнення науки соціокультурно обумовлені. Ознаки соціальності науки. Наукова комунікація. Чотири типи зв'язків між ученими. Роль цитування, індекс цитування. Раціональна комунікація. Дискусія, полеміка. Норми та цінності наукової спільноти. Етос науки. Імперативи наукового етосу Р. Мертона. Конкурентний характер наукової діяльності.

Тема 13. Наука і мораль. Етика науки

Наука і мораль. Наукові дослідження і мораль. Етика науки. Основне питання етики науки. Когнітивні цінності науки. Етика і деонтологія. Деонтологічні вимоги до науковця. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вченого. Пріоритет людських вимірів розвитку науки і техніки. Засади свободи наукових досліджень. Моральні цілі, засоби та наслідки наукової діяльності. Сенс наукової діяльності. Наукове пізнання: свобода і контроль. Проблема обмеження наукового пошуку.

Тема 14. Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук

Загальну специфіку соціогуманітарного знання. Її місце в системі наукового і суспільного знання. Природа соціогуманітарного знання та його залежність від культурно-історичного контексту. Ціннісна природа соціогуманітарного знання. Соціальний характер гуманітарних цінностей. Ідея істини в гуманітарному знанні залежить від позиції дослідника та суспільного контексту. Дослідницькі програми в соціогуманітарному знанні. Специфіка методів гуманітарних наук.

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Витоки аналітичної філософії у працях Г. Фреге та Б. Рассела.	2
2	Генезис та розвиток аналітичної філософії у позитивізмі.	2
3	Аналітична філософія Людвіга Вітгенштейна.	2
4	Аналіз повсякденної мови в аналітичній філософії.	2
5	Реабілітація метафізичних проблем в аналітичній філософії.	2
6	Аналітична епістемологія.	2
7	Сутність та зміст науки, етапи розвитку.	2
8	Філософія науки XIX ст.: генезис та етапи розвитку.	2
9	Основні підходи та школи в філософії науки XX ст.	2
10	Наука як специфічний тип знання. Наукова картина світу.	2
11	Форми і методи наукового знання.	2
12	Наука як соціальний інститут.	2
13	Наука і мораль. Етика науки.	2

14	Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук.	2
Разом		28

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зародження та розвиток аналітичної філософії.	2
2	Роль позитивізму у розвитку аналітичної філософії.	2
3	Формування та розвиток аналітичної філософії: ключові автори і теорії.	2
4	Сучасні проблеми метафізики в аналітичній філософії.	2
5	Теорія пізнання та аналітична філософія.	2
6	Роль науки у цивілізаційному поступі людства.	2
7	Головні тенденції сучасного розвитку науки.	2
8	Класична, некласична та постнекласична наука: еволюція типів наукової раціональності.	2
9	Методологічні моделі розвитку науки.	2
10	Наука як соціальний інститут.	2
11	Наука і питання аксіології.	2
Разом		22

Самостійна робота

№	Назва теми	Години
1	Витоки аналітичної філософії у працях Г. Фреге та Б. Рассела.	7
2	Генезис та розвиток аналітичної філософії у позитивізмі.	7
3	Аналітична філософія Людвіга Вітгенштейна.	8
4	Аналіз повсякденної мови в аналітичній філософії.	7
5	Реабілітація метафізичних проблем в аналітичній філософії.	7
6	Аналітична епістемологія.	7
7	Сутність та зміст науки, етапи розвитку.	8
8	Філософія науки XIX ст.: генезис та етапи розвитку.	7
9	Основні підходи та школи в філософії науки XX ст.	7
10	Наука як специфічний тип знання. Наукова картина світу.	7
11	Форми і методи наукового знання.	7
12	Наука як соціальний інститут.	7
13	Наука і мораль. Етика науки.	7
14	Філософські проблеми соціально-гуманітарних наук.	7
Разом		100

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”»
--	---

	https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8 балів, 3 теоретичне питання – до 9 балів). У 7-8 (7-9) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0 балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю неправильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота – це самостійна творча робота із запропонованої викладачем переліку тем для самостійного вибору здобувачами вищої освіти та виконується як позааудиторна робота. Завдяки контрольній роботі перевіряється рівень самостійного мислення здобувача вищої освіти, його вміння обробляти та аналізувати матеріал, робити узагальнюючі висновки, практично застосовувати знання, здобуті в процесі навчання. Контрольна робота не може бути викладом чи переказуванням чужих думок, адже має відображати власну авторську позицію. Власну думку здобувач вищої освіти аргументує шляхом викладу аргументів, підбору прикладів, аналогій, проведення паралелей. Загальна максимальна кількість балів за контрольну роботу – 9. 9 балів – робота відзначається глибоким авторським осмисленням проблеми, чіткою позицією та високим рівнем теоретичної аргументації. Продемонстровано системне бачення предмета, коректне використання філософських термінів, опору на історико-філософську традицію. Тема розкрита повно, логічно та завершено. 8 балів – є чітка авторська позиція й добрий рівень розкриття проблеми. Теоретичні зв'язки подані в основному коректно, аргументація переконлива, використано відповідну термінологію. Незначні неточності не впливають на загальне враження.

	7 балів – тема в цілому розкрита, наявне авторське бачення, однак аналіз місцями поверховий або непослідовний. Аргументація коректна, але бракує глибини. Мова і структура зрозумілі, можливі дрібні стилістичні недоліки. 6 балів – робота демонструє розуміння проблеми, проте власна позиція або аргументація подані фрагментарно. Є описовість без глибокого аналізу. Термінологія частково використана неправильно. Структура логічна, але не завжди витримана. 5 балів – робота відображає загальне уявлення про тему, але містить суттєві теоретичні прогалини. Авторська позиція нечітка або відсутня. Виклад реферативний, аналітичність слабка. Термінологія використана поверхово або з помилками. 4 бали – робота формально відповідає темі, але має низький рівень змісту, відсутню аргументацію й слабе теоретичне осмислення. Виклад непослідовний, порушена логіка, наявні термінологічні неточності. 3 бали – робота не розкриває тему або робить це поверхово. Відсутня аргументація, неправильне використання термінів, логічні помилки, слабка структура тексту. 2 бали – робота фрагментарна, без аналізу чи авторської позиції. Виклад плутаний, численні логічні та фактологічні помилки. Є формальна спроба виконання завдання. 1 бал – текст не має змістовної цінності: набір непов'язаних тверджень або неправильне розуміння теми. Відсутні теоретичні орієнтири, логіка й аргументи. 0 балів – робота відсутня або не має відношення до теми (плагіат, копіювання з чужих джерел, порожній чи нерелевантний текст). Такий вид роботи кожен студент може виконати один раз протягом семестру.
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 6 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 5 балів; доповнення, запитання – до 1 балу. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 66. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 5 балів – ЗВО повністю підготовлений до заняття, вільно орієнтується в теоретичному матеріалі, демонструє глибоке розуміння теми, активно бере участь у дискусії, наводить власні приклади, аргументовано висловлює позицію, коректно використовує філософську термінологію. 4 бали – підготовка добра, відповіді в цілому правильні, але місцями неповні або поверхові. Є участь у дискусії, проте аргументація не завжди послідовна. Використання термінології переважно коректне. 3 бали – ЗВО ознайомився з темою, але демонструє лише загальне розуміння проблеми. Відповіді частково неповні або

	фрагментарні, активність на занятті помірна, аргументація слабка. 2 бали – недостатня підготовка до семінару, поверхневе володіння матеріалом, участь у дискусії мінімальна або пасивна. Відповіді неточні, приклади відсутні. 1 бал – ЗВО не продемонстрував знань із теми, не підготувався до заняття або не відповідав під час семінару. 0 балів – відвідування відсутнє, завдання не виконане.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академічної заборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академічної заборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Аналітична філософія: ретроспектива, сучасність та перспективи розвитку		0...30
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...6
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...6
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...6
5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...6
Змістовий модуль 2. Наука як предмет філософської рефлексії		0...18
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...6
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...6

Змістовий модуль 3. Структура, методи науки та її розвиток як соціального інституту		0...18
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...6
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...6
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...6
	Контрольна робота	0...9
Усього поточний контроль і виконання контрольної роботи		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцз'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

«У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовану контрольну роботу або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання

питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види діяльності поза навчанням, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольних (КР) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література

Основна

1. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / за науковою редакцією А. С. Синиці. Львів: Літопис, 2023. 374 с.
2. Гриценко А. Феноменологія та аналітична філософія: скептицизм як теоретична основа. Humanities Studies. 2024. Випуск 19 (96). С. 33 – 39.
3. Філософія науки : підручник / О. П. Дзьобань; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». Київ; Одеса : Фенікс, 2024. 516 с.

Додаткова.

1. Apel K.O., Adey G., Frisby D. Towards a Transformation of Philosophy. London: Routledge, 2023. 322 pp.
2. Kevin M. Cahill. Wittgenstein on Practice. Back to the Rough Ground. Palgrave Macmillan, 2024. URL: <https://www.perlego.com/book/4920953/wittgenstein-on-practice-back-to-the-rough-ground-pdf>
3. Modern civil society in the era of informatization: postmodern worldview / Melnyk O., Shakun N., Herasymenko O., Nitchenko A., Olkhovyk M., Kolievatov O. (2023) / AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research Special issue no.: 13/01/XXXII. (Vol. 13, issue Special issue). pp.41-48. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733.
4. Moreno A.R., Gottschalk C., Oliveira P., Azize R.L. The Epistemology of Language Use. Wittgenstein and a Philosophical Pragmatics. Bloomsbury Publishing, 2025. 176 pp.

5. Shakun N.V., Shcherbyna N.O. Postmodern paradigm of science: challenges of the information age // Philosophy of science in the historical-philosophical dimension : Scientific monograph. Riga, Latvia Baltija Publishing, 2025. 384 p. P. 343-356. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/588>
6. Shakun, N., Kolievatov, O., Olkhovyk, M., Goletc, V., & Shcherbyna, N. (2024). Postcolonial perspectives in the 21st Century: a critical analysis of modern theories and methodologies. *Amazonia Investiga*, 13(78), 194-208. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.78.06.16>. – WoS
7. Theoretical and Humanistic reorientation of Modern society / Olga MELNYK, Nataliia SHAKUN, Olena HERASYMENKO, Alla NITCHENKO, Oleksii KOLIEVATOV // WISDOM 2(22), p. 59-67. (Scopus)
- Tononi F. (2024). Democracy and Information in the Age of Digitalization. *Journal of Philosophical Investigations*, 18(48), 117-132. URL: <https://doi.org/10.22034/jpiut.2024.18253>
9. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки : навч. посіб. – Львів : Новий Світ – 2000. 2023.
10. Буслинський В.А. Історія філософії: навч. посіб. – Львів: Новий Світ – 2000, 2025.
11. Філософія науки: матеріали для виконання самостійної роботи / уклад.: Т. В. Кушерець, Н. М. Баранова. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 232 с.
12. Х'юмер М. Знання. Реальність. Цінність: Вступ до аналітичної філософії майже для всіх. К.: Дух і література, 2024. 404 с.
13. Шакур Н.В. Методологія соціогуманітарного пізнання крізь призму української філософії. Журнал «Перспективи. Соціально-політичний журнал». № 3, 2025. С.55-63. DOI http://perspektyvy.pdpu.od.ua/3_2025/10.pdf
14. Шакур, Н. В., Мельник, О. Є., & Ковальова, І. О. (2025). Роль філософської герменевтики у формуванні етичних орієнтирів для сучасної науки. *Вісник гуманітарних наук*, (9). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15826018>.
15. Шрамко Я., Хоменко І. Сучасна аналітична філософія: історичні витоки та перспективи розвитку. *Sententiae* 41:3 (2022) 197-205. URL: <https://doi.org/10.31649/sent41.03.197>
16. Шурінга.К. Народження аналітичної філософії з духу маккартизму. URL: <https://commons.com.ua/uk/narodzhennya-analitchnoyi-filosofiyi-z-duhu-makkartizmu/>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Верховної Ради України. URL: <http://www.lib.rada.gov.ua>
2. Верховна Рада України (Закони України, Укази Президента, Постанови КМУ). URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Електронна бібліотека. URL: https://filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
5. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://elib.nplu.org/>
8. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua>
9. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.kiev.ua>
10. Сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
11. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Аналітична філософія та філософія науки». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8686>
12. Центр Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>
13. Центр соціальний моніторинг. URL: <https://smc.org.ua/>
14. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових. URL: <http://www.libkor.com.ua/>

15. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>

